

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/43950>

Please be advised that this information was generated on 2019-12-09 and may be subject to change.

De Tweede Kamer en de omgang met Hans Janmaat, politicus in de periferie

Het paspoortfraudedebat, 17 oktober 1996

CHARLOTTE BRAND

De Tweede Kamer heeft een lastige verhouding met politici die zich in de periferie van het politieke spectrum bevinden. Kamerleden weten zich namelijk niet altijd even goed raad met politici met extreme standpunten. Dat gold al in de jaren vijftig voor de Communistische Partij Nederland (CPN) die onder meer werd geweerd uit de Kamercommissie voor Buitenlandse Zaken. Tevens kwam het voor dat de communisten voor een lege vergaderzaal spraken omdat alle collega's uit protest de zaal hadden verlaten. Doodzwijgen leek soms wel het credo. In de jaren zestig kwam Hendrik Koekoek¹ met zijn Boerenpartij in de Kamer. De parlementariërs wisten niet hoe ze moesten ingaan op de vaak onduidelijke gedachtespinsels van de boerenleider. Koekoeks uitspraken werkten dikwijls op de lachspieren, maar zorgden tevens voor veel irritatie. Ook Hans Janmaat, die in de jaren tachtig in de Kamer kwam, was een persoon die met zijn uitspraken voor veel beroering zorgde. In de periode 1982-1986 en 1989-1998 was hij Tweede-Kamerlid voor de Centrum Partij (CP) en later voor de Centrumdemocraten (CD). Hij liet geen gelegenheid onbenut om te roepen dat hij in zijn politieke loopbaan werd gedwarsboomd door de pers en door zijn collega-Kamerleden. Niet voor niets sprak hij in een van de laatste interviews voor zijn dood de woorden 'ik mocht nooit meedoen'.²

Blijkbaar bestaan er in de Tweede Kamer marges waarbinnen politici zich volgens de heersende waarden en normen dienen te bewegen. Deze marges staan niet vast en zijn dus niet strikt, maar bepalen wel wat politiek gezien wordt geaccepteerd. Wanneer een volksvertegenwoordiger een radicale opvatting ventileert, kan hij op veel kritiek van zijn collega's rekenen. Kennelijk menen parlementariërs dat collega's niet alles wat zij vinden in de Kamer mogen zeggen. Wanneer een parlementariër extreme standpunten poneert, roepen collega-Kamerleden dikwijls dat er op een 'waardige' en 'fatsoenlijke' manier gedebatteerd dient te worden. Maar wanneer wordt de grens van fatsoen overschreden?

Hans Janmaat interrumpeert in de Tweede Kamer. [Nationaal Archief]

De omgang met volksvertegenwoordigers die de grenzen opzochten of hier zelfs overheen gingen, bleek in het verleden niet altijd eenvoudig te zijn. In hun werkrelatie met Hans Janmaat stonden politici dikwijls voor een dilemma. Moesten ze hun ambtsgenoot, die zich afficheerde met slogans als 'vol is vol' en 'Nederland voor de Nederlanders', eenvoudigweg negeren of dienden ze juist met hem in discussie te treden? Enerzijds vonden de parlementariërs dat alles gezegd moest kunnen worden. Anderzijds, gold dat ook nog wanneer de uitspraken van het radicale Kamerlid tegen de grenzen van het betamelijke aanzaten of die zelfs overschreden? Was het dan niet beter om hem simpelweg te negeren?

In de eerste periode waarin Janmaat Kamerlid was, beproefden de overige Kamerleden de tactiek van het negeren. Dat leek de makkelijkste oplossing. Immers, door Janmaat te negeren kon het debat uit de weg worden gegaan en kreeg de politicus niet nog een groter podium om zijn extreem-rechtse gedachtegoed te etaleren. Daarnaast leken de volksvertegenwoordigers te denken dat het succes van Janmaat wel zou overwaaien wanneer ze hem negeerden. Toen het politiek buitensluiten niet bleek te werken, werd er gezocht naar een nieuwe tactiek in omgangsvormen. Er werd voor gekozen om toch met Janmaat het debat in de Kamer aan te gaan. Dit bleek echter makkelijker gezegd dan gedaan. Janmaat speelde vooral bij gevoelige onderwerpen als het asielbeleid in op de heersende onderbuikgevoelens. Daarnaast leek hij van provoceren zijn tweede natuur te hebben gemaakt. De steeds hogere aantallen virtuele zetels in de opiniepeilingen zorgden daarbij voor veel extra onrust bij de gevestigde partijen.

Dit alles zorgde bij de Kamerleden voor frustratie. De onmacht die Kamerleden voelden in de omgang met hun extreem rechtse collega, blijkt onder andere uit het feit dat zij Janmaat een aantal keren in de Kamer uitmaakten voor 'racist'. Ze moesten kiezen tussen negeren of debatteren, maar met een rationele keuze voor het een of het ander was de uitvoering hiervan nog geen feit. Nadat Janmaat in oktober 1993 voor de tweede keer in de Kamer als 'racist' werd betiteld, kwam *NRC Handelsblad* met de kop 'De Kamer worstelt: hoe om te gaan met Janmaat'.³ Het fractiebestuur van het CDA liet weten dat het zich zou beraden op een advies aan de fractie hoe de partij het beste met Janmaat om kon gaan.⁴ John Lilipaly⁵ van de PVDA, voorzitter van de vaste Kamercommissie voor minderheden zei: 'Ik heb hier geen antwoord op, maar wie heeft dat wel? Janmaat komt nooit op vergaderingen, maar als je met hem wil argumenteren, gaat hij daar niet op in. Hij speelt alleen in op gevoelens van mensen.'⁶ Vice-fractievoorzitter van de VVD Hans Dijkstal⁷ wilde het liefst

zakelijk argumenteren met de Centrumdemocraat, maar Janmaat debatteerde volgens Dijkstal erg chaotisch.

Negeren zorgde ervoor dat Janmaat de rol van 'tegengewerkte rebel' kon opeisen. Hij kon dan immers met recht zeggen dat het Haagse establishment hem belemmerde in zijn werk als volksvertegenwoordiger. Debatteren met Janmaat bleek evenwel onmogelijk. Daarom werd er dikwijls gekozen voor een derde weg: de aanval. Maar ook door deze tactiek kon Janmaat zich weer makkelijk in de slachtofferrol manoeuvreren vanwaar hij het beste opereerde. Daarbij was het voor Hans Janmaat ook een sport om uit te dagen en te ontregelen.

De moeilijke verhouding tussen de Kamer en Hans Janmaat blijkt uit het volgende fragment van een debat van 17 oktober 1996 ten tijde van het kabinet-Kok I (1994-1998) over paspoortfraude. Het CDA had een interpellatie aangevraagd over een onderzoek van de IRT Noord-en Oost-Nederland naar een groot netwerk van mensensmokkelaars. Het ging bij deze interpellatie ook over paspoortfraude bij asielzoekers. Het Nederlandse paspoort, dat onvervalsbaar moest zijn, bleek eenvoudig te kunnen worden nagemaakt. SP'er Remi Poppe⁸ hoorde: 'Alsof het een cursus "Creatief met paspoorten" betrof, zagen wij gisteren op televisie hoe iedereen die de kleuterschool met goed gevolg heeft doorlopen, met een eenvoudige knutseldoos een nieuwe identiteit kan krijgen.' Het vervalsen van identiteitsbewijzen lag extra gevoelig gelet op de parlementaire paspoortenquête eind jaren tachtig. In 1984 had de Nederlandse Staat een contract gesloten met een bedrijf om een fraudebestendig paspoort te ontwikkelen. De ontwikkeling en invoering van het nieuwe paspoort liep diverse vertragingen op. Later bleek ook nog eens dat de fraudetesten negatief uitvielen, en uiteindelijk werd er besloten tot een parlementaire enquête. De uitkomsten van het onderzoek waren vernietigend, en de voormalige en toenmalige staatssecretarissen van Buitenlandse Zaken, Wim van Eekelen⁹ (VVD) en René van der Linden¹⁰ (CDA), moesten het veld ruimen.

Met deze affaire nog in het geheugen werd er op 17 oktober 1996 opnieuw gedebatteerd over paspoortfraude. De angst voor een tweede paspoortaffaire was groot. Niet voor niets spraken diverse parlementariërs over het 'paspoortspook' dat nog steeds rondwaarde op het Binnenhof. RPF'er André Rouvoet¹¹ zei zelfs dat hij had gehoopt dat de *ghostbusters* op Binnenlandse Zaken hun werk hadden gedaan, maar dat het 'spook' nog steeds niet in verwarring was gebracht. De volksvertegenwoordigers drongen bij staatssecretaris Jacob Kohnstamm¹² (D66) aan op maatregelen.

Het fragment uit het debat illustreert de moeizame verhouding van de Kamerleden met Hans Janmaat. De Centrumdemocraat speelde op de man, irriteerde en plaatste zichzelf in een underdogpositie. Zowel bij CDA'er Jaap de Hoop Scheffer¹³ als bij PVDa'er Martin Zijlstra¹⁴ klonk er ergernis door over Janmaats wijze van debatteren. De aanval leek dan ook soms de beste verdediging. De indruk ontstaat dat Janmaat simpelweg niet aan het politieke spel wilde deelnemen en hij er alleen op uit was om te ontregelen.

Tweede Kamer, 17 oktober 1996

Aan de orde is de interpellatie-De Hoop Scheffer, gericht tot de staatssecretarissen van Binnenlandse Zaken en van Justitie, over een onderzoek van de IRT Noord- en Oost-Nederland naar een groot netwerk van mensensmokkelaars.

De heer De Hoop Scheffer (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik dank beide staatssecretarissen¹⁵ voor hun beantwoording. Deze interpellatie is voor de CDA-fractie noch voor de regering – zo heb ik gemerkt – het slot van het debat. Het is de opening van een nieuwe cyclus, zo vrees ik. Die vrees is na het antwoord van de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken niet weggenomen. Dat zal hij zich ook realiseren. Het is een opmaat naar verder overleg. Het betreft een onderwerp, een dossier, met een brandlucht. En je moet altijd oppassen voor dossiers met brandluchten. Om die reden had ik mij kunnen voorstellen – maar hierover verschillen wij van mening – dat de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken toen hij vlak voor de zomer een dossier in handen kreeg over vervalsingen, dacht: ik ruik iets, laat ik maar de Kamer hiervan op de hoogte stellen, desnoods vertrouwelijk. Maar ik begrijp dat de rest van de informatie die hij ons zojuist heeft gegeven, hem ook aan de lunch pas is geworden. Het is dus allemaal uiterst vers. Ik begrijp ook dat de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken geen enkele optie uitsluit en onbespreekbaar acht, als wij kijken naar de toekomst van het nationale paspoort. Overigens, collega Verhagen heeft in dit kader een aantal weken geleden in een ander debat al een klein voorzetje proberen te geven.

Voorzitter! Wat is er gebeurd? Er is één man, een meestervervalser die onder het motto 'met naald en draad voor u paraat' in staat is geweest om 110 paspoorten te fabriceren. Het is de vraag of deze ene mijnheer in zijn eentje opereert en of er, als het zo eenvoudig is, niet veel anderen zijn die dat ook kunnen. Met andere woorden, praten wij, ook op basis van wat de staatssecretaris nu weet, niet over het topje van de ijsberg? Maar uit de beantwoording

leid ik af dat de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken vanaf dit moment stap voor stap (de Kamer, c.v.) op de hoogte zal houden van wat hij gaat doen.¹⁶ Wij zijn toe aan het centraal verwerken en opbrengen van deze gegevens. Dat is iets anders dan uitgifte, zoals de staatssecretaris terecht aangaf. Maar ik denk dan aan de fotoscan. Nogmaals, het wil er bij mij niet in dat dit het enige verhaal is. Er is twijfel gerezen – dat is waar – aan datgene wat het BKA heeft gerapporteerd.¹⁷ De staatssecretaris zit nu hier. Hij draagt de politieke verantwoordelijkheid. Hij moet niet achteromkijken – hij heeft dat ook niet gedaan – maar vooruitkijken. Je kunt beter vandaag dan morgen beginnen met het nemen van maatregelen. Ik begrijp dat de staatssecretaris zegt: het kan ook betekenen dat het met dit paspoort zo niet verder kan.

Voorzitter! Dan kom ik bij de staatssecretaris van Justitie. Ja, mensensmokkel is terecht een hoofdpunt. Wij hebben hierover vaak gedebatteerd. Ik bestrijd dat niet. Maar ik heb één zorg, die niet is weggenomen. Uit dit ene onderzoek van het IRT blijkt dat er duizenden mensen zijn doorgesluisd.¹⁸ Zij zijn natuurlijk niet allemaal hier gebleven. Een aantal mensen is tijdelijk in de asielprocedure geparkeerd. Ik vraag mij dan af of wat hier boven water is gekomen ook niet kan worden gedaan door anderen. En dan zeg ik toch tegen de staatssecretaris dat het mij geen overbodige luxe lijkt om een uitgebreid onderzoek te houden, gelet op de geloofwaardigheid van de asielprocedure – daarover zijn wij het volstrekt eens – en ter voorkoming van borreltafelpraat. Ik vraag de regering dus om een uitgebreid onderzoek in te stellen, ondanks datgene wat de staatssecretaris heeft gezegd over de aandacht voor mensensmokkel als zodanig.

Mevrouw Sipkes¹⁹ (GroenLinks): Voorzitter! De heer De Hoop Scheffer wil absoluut niet voeding geven aan borrelpraat, maar zowel in zijn eerste termijn als nu praat hij over duizenden. In het persbericht van het IRT staat slechts dat één verdachte melding maakt van duizenden in de afgelopen jaren. Een periode weten wij dus niet. Zou het dan toch niet zorgvuldiger zijn om, zolang wij geen zekerheid hebben, het woord 'duizenden' niet iedere keer te herhalen?

De heer De Hoop Scheffer (CDA): U zegt: iedere keer, maar ik heb als interpellant twee termijnen en het antwoord in eerste termijn vond ik nadere vragen rechtvaardigen. Er zijn duizenden mensen doorgesluisd en het IRT, dus niet ik, praat in het persbericht dat ook u in uw handen heeft over een ernstige vervuiling van de asielprocedure. Ik weet ook niet hoeveel mensen er doorgesluisd zijn, maar als je over een ernstige vervuiling van de vreemdelingenprocedure praat, zal het hier niet om een enkeling gaan. Wij zijn het echter over

het doel volstrekt eens. Daarom vind ik dat ik dit onderwerp niet alleen aan de orde mag, maar ook moet stellen.

De heer Janmaat (CD): Nee, voorzitter, het gaat hier niet om een enkeling. De opmerkingen van de heer De Hoop Scheffer verbazen mij eigenlijk een beetje. De minister heeft, staande achter de regeringstafel, toegegeven, dat het overgrote deel – zij heeft een percentage van ver boven de 70 genoemd – van de asielzoekers dat hier terecht komt, via mensensmokkel komt.²⁰ Dat weten wij dan dus allang. Het enige nieuwe element in deze affaire is de vervalsing van de paspoorten. Dat is niet zo'n groot element bij deze kwestie van de mensensmokkel, want de meesten die op deze manier ons land binnenkomen, gooien hun reisdocumenten weg.

De heer De Hoop Scheffer (CDA): Het element mensensmokkel is niet nieuw, maar tijdens het IRT-onderzoek is het een met het ander in verband gebracht. Daarom heb ik gezegd: voor de CDA-fractie gaat deze interpellatie niet alleen over het paspoort, al staat de kwaliteit daarvan wel aan de bron van meer ellende. Als namelijk een paspoort niet deugt, kunnen allerlei mensen daarmee verkeerde dingen doen. De verschillende elementen zijn hier bij elkaar gebracht en daarom heb ik zowel in mijn eerste termijn als nu uitdrukkelijk drie elementen genoemd. De kwestie van het paspoort is politiek gezien de meest serieuze. Het paspoort vormt namelijk de basis voor veel ellende. Daarnaast is er het element mensensmokkel. Evenmin als anderen in dit huis weet ik om hoeveel mensen het hierbij gaat. Er is gesproken over duizenden. Die hebben natuurlijk niet allemaal in opvangcentra gezeten, mevrouw Sipkes. Natuurlijk niet! Alleen, als het IRT op basis van één onderzoek spreekt over een ernstige vervuiling, vind ik dat reden om te zeggen: als dit gebeurt, is het dan zo'n wilde veronderstelling om te denken dat zoiets wel meer zal gebeuren? Dan zeg ik: staatssecretaris, ik vind dat u hier nog eens heel serieus naar moet kijken, juist om te voorkomen dat zo'n op zichzelf ellendige en onthutsende situatie die wij nu bespreken, de conclusie oplevert: het zal wel allemaal niet deugen. Die conclusie trek ik dus uitdrukkelijk niet. Ik heb alleen het argument van de staatssecretaris van een heel andere kant bekeken. De staatssecretaris zegt: niet iedereen die via een reisagent komt is malafide. Ik zeg daarentegen: pas op voor de geheel andere redenering. Daarom vind ik onderzoek meer dan gerechtvaardigd.

De heer Janmaat (CD): Voorzitter! Ik mag dus constateren dat er een groot verschil is tussen de uitspraak van de minister van Justitie en die van de heer De Hoop Scheffer. De minister spreekt over het overgrote deel van asielzoekers. Dat zijn er dus tienduizenden. De heer De Hoop Scheffer bagatelliseert de opmerking van de minister.

De heer De Hoop Scheffer (CDA): Ik vlei mij met de gedachte dat ik zelfs als woordvoerder van de grootste oppositiefractie het in bijzondere mate meer met de minister van Justitie eens ben dan met de heer Janmaat...

De heer Janmaat (CD): Dat blijkt niet.

De heer De Hoop Scheffer (CDA): ... en ik vind dat een plezierige gedachte. Voorzitter! Ik handhaaf dus mijn stelling.

De heer Janmaat (CD): Voorzitter! Mag ik...

De voorzitter:²¹ Nee, u heeft het woord niet meer. U heeft een interruptie gemaakt en daarop antwoord gekregen. Het woord is nu aan de heer De Hoop Scheffer.

De heer De Hoop Scheffer (CDA): Voorzitter! Ik vond het een zeer constructieve opmerking.

De heer Janmaat (CD): Dit is schandalig! Voorzitter! Ik wil iets zeggen over de orde. Moet ik mij laten beledigen omdat u als voorzitter en lid van dezelfde partij als de heer De Hoop Scheffer mij hier het woord ontnemt?

De voorzitter: Nee, u wordt niet beledigd. Het woord is nu aan de heer De Hoop Scheffer.

De heer De Hoop Scheffer (CDA): Voorzitter! Ik blijf er dus voor pleiten om een onderzoek te initiëren. (...) (HTK 1996-1997, p. 896-897)

De heer Janmaat (CD): Mijnheer de voorzitter! De CD-fractie verbaast zich soms over het grenzeloos optimisme van politici. In dit geval verwijzen wij naar de wens om een paspoort te vervaardigen dat niet vervalst kan worden. Wij hebben het in de Kamer al meermalen gezegd: als iets gemaakt kan worden,

kan het worden nagemaakt, op een simpele dan wel moeilijke wijze. Alles kan worden nagemaakt, dus kunnen ook alle officiële papieren worden vervalst. Dat het gebeurt, is ook al gezegd. Het is zo oud als er officiële papieren zijn. Dat het Nederlandse paspoort ondanks een gecompliceerde procedure van fabricage vervalst, nagemaakt en overschreven [waarschijnlijk moet dit zijn: *overgeschreven*, CB] kan worden, verbaast de CD-fractie niet.

Dat het IRT dit opnieuw aan de orde heeft gesteld, moge een aardige waarschuwing zijn dat de overheid nog meer op haar tellen moet passen. Je zou bijna niet weten wat zij nog meer moet doen, want de overheid doet iedere keer wat zij kan. Wat gedaan kan worden, doet zij liever niet, dus blijven dit soort zaken bestaan.

Het gaat nu om 110 gevallen. De grote vraag is of het daarbij blijft. De CD denkt van niet. Moet dat aantal veel groter worden om een einde te maken aan mensensmokkel? Dat is niet zo. Zoals ik in een interruptiedebat met de heer De Hoop Scheffer al heb gezegd, komt het grootste aantal asielzoekers dat hier binnenkomt zonder papieren binnen. De eenvoudige reden is dat zij hun papieren wegslijten. Die asielzoekers hebben geen vals paspoort nodig, want zij hadden al een goed paspoort. De mensen die wel een vals paspoort nodig hadden, blijken daarmee verder te moeten reizen. Dat is allemaal erg vervelend. Het gebeurt gelukkig niet alleen met Nederlandse paspoorten. De enige positieve kant aan het vervalsen is, dat de Nederlandse samenleving in ieder geval niet voor langere tijd aan nog hogere kosten van opvang van asielzoekers onder valse voorwendsels moet betalen. De Nederlandse burger heeft daar de buik van vol en misschien wel meer dan dat.

De minister van Justitie heeft in het debat in mei jongstleden toegegeven dat het percentage van de mensensmokkel ver boven de 60 ligt. Hier is gezegd dat sommige organisaties wel tot f 100.000 per vluchteling krijgen. Het positieve aspect daarvan zou kunnen zijn dat er in Nederland niet alleen maar zeer arme, onontwikkelde mensen komen. Immers, als je ongeveer f 100.000 per vluchtpoging uit het eigen land kunt betalen, ben je niet onbemiddeld en niet onderontwikkeld. Toch sluit de CD niet uit dat die grote sommen geld eventueel afkomstig zijn uit verkeerd gesluisde ontwikkelingshulp. Heeft de staatssecretaris er mogelijk zicht op waar dat geld voor die organisaties vandaan komt?

Dit alles vergroot niet het draagvlak in de Nederlandse samenleving voor het vreemdelingenbeleid. De Partij van de Arbeid mag wel iedere keer met hele verhalen willen komen, maar wij merken zelden dat het draagvlak vergroot wordt. Als een half verhaal een vieze smaak in de mond brengt, moet de Partij van de Arbeid continu met een vieze smaak in de mond lopen. Ook de heer

Zijlstra komt vandaag namelijk maar met een zeer klein deel van het verhaal. In zijn verhaal ontbreekt onder meer het misbruiken van gelden door mensen die hier niet horen en die bij voorbaat weten dat zij gezien onze voorwaarden geen gebruik kunnen maken van opvang. Dat zou de heer Zijlstra sterk moeten afwijzen.

De heer Zijlstra (PVDA): Dit soort insinuaties in het algemeen en aan het adres van de Partij van de Arbeid wil ik hier niet onbesproken laten. U moet eens uw normale parlementaire werk doen. Bij het hele proces over het paspoort heb ik u helemaal niet gezien. Ik weet dan ook niet wat u hier doet. U vist echter wel altijd in troebel water.

Normaal neem ik niet de moeite om op u te reageren, maar u maakt het nu echt te bont.

De heer Janmaat (CD): In ieder geval bedankt voor deze bijdrage, mijnheer Zijlstra. De CD maakt zich niet zo druk om de fabricage van paspoorten. U hebt dat wel gedaan, maar met buitengewoon weinig succes.

De heer Zijlstra (PVDA): U doet helemaal niets; u staat langs de kant en u vertikt het om uw normale parlementaire werk te doen. U bent nooit aanwezig. Ik mis u overigens niet. Ik stel alleen vast dat u wat dat betreft uw geld hier niet waarmaakt.

De heer Janmaat (CD): Deze opmerking verbaast mij nog meer, want volgens de Nieuwe Revu heb ik in dit parlement ongeveer vierhonderd keer gesproken. Kunnen die mensen niet tellen? Hoe ziet u dat? En het normale parlementaire werk, waarvoor de democratie is uitgevonden, bestaat uit kritiek leveren op de regering als zij het niet goed doet. U moet ook niet denken dat de CD zich dood gaat lopen in commissies, waar commissieleden weglopen als de CD het woord voert, wat ook dikwijls in de Kamer gebeurt. Het aanwezig zijn in commissies is misschien een bezigheidstherapie voor Kamerleden die niet zoveel te doen hebben, maar zo is het bij ons niet. Wij leveren dus hier, op de plek waar dat hoort, ernstige en zware kritiek op het regeringsbeleid. Dat doen wij al jaren op een manier waarvan uw fractievoorzitter een vieze smaak in de mond krijgt.²² Om die reden kotsen de kiezers hem wellicht ook uit. Begrijpt u?

De heer Zijlstra (PVDA): Daarom zijn de Partij van de Arbeid en andere partijen, die gelukkig een andere opvatting hebben over het omgaan met zaken in dit land, altijd aanzienlijk groter gebleven en daarom bent u gelukkig een heel kleine partij gebleven. Als wij de peilingen mogen geloven, loopt het slecht met u af. En dat gun ik u van harte!

De heer Janmaat (CD): Dit is een heel normale reactie. Alle winst van de CD is namelijk in hoge mate afkomstig van de Partij van de Arbeid. Als één partij de kiezers, de mensen die u hier brengen, in de steek laat – en nu druk ik mij heel matig uit – dus hun belangen verwaarloost, is dat wel uw partij. Uw partij loopt achter internationale illusies aan, waarbij u de belangen van deze samenleving grofweg verkwanselt. U en uw partij misbruiken daarbij de afhankelijke media om er vooral voor te zorgen dat ieder geluid dat ernstige kritiek inhoudt op u dan wel de regering, zoveel mogelijk gedempt wordt. Dat is dan uw tactiek.

De heer Zijlstra (PVDA): De PVDA staat voor een beleid waarbij rechtvaardigheid binnen en buiten de grenzen in evenwicht is. Wat u doet, is zich keren tegen mensen die daar vaak helemaal niets aan kunnen doen. U moet zich goed realiseren dat andere, fatsoenlijke partijen proberen meer evenwicht te vinden in hetgeen zich in de wereld voordoet. U heeft daar geen oog voor. U komt zogenaamd op voor een bepaalde groep mensen, maar in de praktijk zie je daar dus niets van.

De heer Janmaat (CD): Wij komen op voor de Nederlanders. U heeft inderdaad gelijk. Dat is een hele groep mensen die niets kunnen doen aan de manier waarop dit parlement de regering aanzet tot volstrekt verkeerde belangenbehartiging van die groep. Daar heeft u gelijk in. Als u denkt dat de CD goedvindt dat u meent in uw internationale grootheidswaanzin 160 miljoen asielzoekers van een goed onderkomen te kunnen voorzien, heeft u het hartstikke mis. Dat daardoor grote groepen Nederlanders over de rand van de armoede tuimelen, is een grofschandaal en getuigt bij u van een gebrek aan respect voor de mensen die u hier neerzetten. Dat is het en niets anders. En dat grenst aan verraad.

De voorzitter: Ik geloof dat u dat laatste niet zo kunt zeggen.

De heer Janmaat (CD): Wij weten niet precies hoe de grenzen lopen, mijnheer de voorzitter, maar ik wil het toch maar handhaven.

De voorzitter: Ik verzoek u, uw betoog af te ronden.

De heer Janmaat (cD): Dat onbegrip in de Nederlandse samenleving zal dus groeien. Dat weten natuurlijk vele grote partijen, ook de pvda. Dat weet ook de heer De Hoop Scheffer. Maar men doet niets. Natuurlijk zal de cD de motie van de heer De Hoop Scheffer steunen. Maar, voorzitter, dat is toch weer een vooruitschuiven van de problemen. De regering mag tot 1 maart bekijken of zij mogelijk iets wil doen. Mijnheer De Hoop Scheffer, heeft u nog meer bestuurlijke vaardigheid en vooral ad rem vermogen in huis om onmiddellijk een probleem aan te pakken? Een halfjaar onderzoeken van iets wat al jaren fout gaat? Flink! (*HTK* 1996-1997, p. 903-904)